

KOMMUNIKATIONSUTSKOTTETS BETÄNKANDE 20/2010 rd

Regeringens proposition om godkännande av fördraget mellan republiken Finland och Ryska federationen om utarrendering av den del av Saima kanal som tillhör Ryssland och av det därtill hörande området till republiken Finland samt om fartygstrafiken genom Saima kanal och med förslag till lag om sättande i kraft av de bestämmelser i fördraget som hör till området för lagstiftningen och om tillämpning av fördraget

INLEDNING

Remiss

Riksdagen remitterade den 28 oktober 2010 en proposition om godkännande av fördraget mellan republiken Finland och Ryska federationen om utarrendering av den del av Saima kanal som tillhör Ryssland och av det därtill hörande området till republiken Finland samt om fartygstrafiken genom Saima kanal och med förslag till lag om sättande i kraft av de bestämmelser i fördraget som hör till området för lagstiftningen och om tillämpning av fördraget (RP 215/2010 rd) till kommunikationsutskottet för beredning.

Sakkunniga

Utskottet har hört

- kanslichef Harri Pursiainen och enhetschef, regeringsråd Silja Ruokola, kommunikationsministeriet
- enhetschef Kaija Suvanto, utrikesministeriet
- kanalchef Seppo Kykkänen, Trafikverket

- enhetschef, överstelöjtnant Marko Turunen, Gränsbevakningsväsendet
- tullöverinspektör Ilkka Mäkelä, Tullstyrelsen
- verkställande direktör Markku Mylly, Finlands Hamnförbund
- verkställande direktör Olof Widén, Rederierna i Finland
- ombudsman Antero Pulkkanen, Vattenvägföreningen i Finland.

Dessutom har skriftligt utlåtande lämnats av

- justitieministeriet
- försvarsministeriet
- finansministeriet
- Södra Karelens landskapsförbund
- Trafiksäkerhetsverket
- Centralen för turistfrämjande CFT
- Joensuun Laivaus Oy
- Finlands Näringsliv
- Skogsindustrin rf.

PROPOSITIONEN

I propositionen föreslås att riksdagen ska godkänna fördraget mellan republiken Finland och Ryska federationen om utarrendering av den del av Saima kanal som tillhör Ryssland och av det därtill hörande området till republiken Finland samt om fartygstrafiken genom Saima kanal, som undertecknades våren 2010.

Det nya fördraget innebär att Finland av Ryssland arrenderar den del av Saima kanal som tillhör Ryssland och det därtill hörande vatten- och markområdet för en tid av 50 år. När fördraget träder i kraft ersätter det 1963 års fördrag mellan Finland och Sovjetunionen om utarrendering till Finland av den Sovjetunionen tillhöriga delen av Saima kanal och ön Malyj Vysotskij, som skulle ha slutat gälla 2013.

I det nya fördraget ändras arrendeområdet på följande sätt jämfört med gällande fördrag: Finland avstår från arrendering av ön Malyj Vysotskij (Ravansaari) vid Finska vikens mynning. Arrendeområdet utvidgas med den nya landsvägen mellan Nuijamaa gränsövergångsställe och Brusnitnoje gränsstation och med området mellan vägen och den gamla servicevägen. Arrendeområdet blir mindre.

Fördragets tillämpningsområde utvidgas och omfattar utöver godstrafik också passagerartrafik, isbrytning och lotsning samt övernattning för fritidsbåtar, vilket tidigare överenskommits genom separata överenskommelser. När det nya arrendeavtalet träder i kraft ersätter det de gamla separata överenskommelserna. Enligt det nya fördraget har handelsfartyg, passagerarfartyg och fritidsbåtar fri trafikeringsrätt på kanalen. Fördraget ger också passagerarfartyg från tredje länder tillträde till kanalen. Det är fortfarande förbjudet för krigsfartyg och för fartyg med soldater eller försvarsmateriel att trafikera kanalen.

I det nya fördraget har man kommit överens om det arrende som ska betalas till Ryska federationen och om de utgifter som arrendesumman ska täcka. Finland förbinder sig att betala ett fast

grundarrende på 1,22 miljoner euro om året plus ett rörligt arrende som beräknas genom att man med 0,18 euro multiplicerar det tal av de fartyg som färdas i kanalen som överskrider den sammanräknade totala mängden på 1,5 miljoner bruttodräktighetsenheter.

Fördraget säkerställer en smidig trafik på Saima kanal samt en tillräcklig servicenivå för dem som använder kanalen. I fördraget ingår bl.a. detaljerade bestämmelser om fördragsparternas rättigheter och skyldigheter, allmänna villkor för fartygstrafiken, avgifter som tas ut hos fartygen, tillämplig lagstiftning, tillträde till arrendeområdet och skydd av miljön. I fördraget finns också bestämmelser om uppsägning och om åtgärder som ska vidtas när fördraget upphört att gälla.

Enligt fördraget ska vardera parten tillsätta ett särskilt organ för att trygga att fördragsparternas kanalfullmäktige ska kunna sköta de uppgifter som avses i fördraget. I Finland omorganiseras förvaltningen av Saima kanal. Ett kanalfullmäktigekontor som sorterar under kommunikationsministeriet inrättas i Villmanstrand och det tillsätts en kommission för Saima kanal. Kommissionen består av tjänstemän från kommunikationsministeriet, utrikesministeriet, gränsbevakningsväsendet, Tullstyrelsen och Trafikverket. Kommissionen fungerar som det särskilda organ som anges i fördraget.

Fördraget ska ratificeras och det träder i kraft trettio dagar efter det att ratifikationshandlingarna har utväxlats.

I propositionen ingår ett lagförslag om sättande i kraft av de fördragsbestämmelser som hör till området för lagstiftningen och om tillämpningen av fördraget. Den föreslagna lagen avses träda i kraft samtidigt som fördraget träder i kraft. Tidpunkten fastställs i en förordning av republikens president.

Propositionen har påverkan på budgetpropositionen för 2011.

UTSKOTTETS ÖVERVÄGANDEN

Motivering

Sammanfattningsvis anser utskottet att propositionen är behövlig och motiverad. Utskottet tillstyrker lagförslaget utan ändringar.

Kommunikationsutskottet betonar Saima kanals historiska roll i utvecklingen av industrin och turismen i de östra delarna av Finland. Avtalet om utarrendering av Saima kanal för 50 år trädde i kraft 1963 och den nuvarande kanalen invigdes 1968. När beslutet att bygga kanalen fattades uppskattade man att trafiken högst sannolikt skulle öka till 680 000 ton och eventuellt till 1,2 miljoner ton per år. Volymen en miljon ton gods uppnåddes först 1979 och kalkylens övre gräns 1,3 miljoner ton överskreds 1983. Sedan 2001 har de årliga transporterna överskridit två miljoner ton gods, med undantag för 2009. I den form kanalen nu har finns det kapacitet att öka trafikmängden med ca 5 miljoner ton per år. Det kan konstateras att redan på 1920-talet nåddes trafikrekordet 1 miljoner ton gods genom den dåvarande kanalen.

Passagerarantalet på den av Ryssland arrenderade kanaldelen var ca 84 000—88 000 personer per år under 1999—2001 men ny viseringspraxis har klart påverkat mängden passagerare. Sommaren 2009 godkändes Viborg som ett viseringsfritt mål och passagerarsiffrorna har därefter ökat. Sommaren 2010 reste över 48 000 kryssningspassagerare genom kanalen.

Fördragets konsekvenser.

Utskottet konstaterar att fördraget om Saima kanal har haft en stor betydelse i synnerhet för Östra Finlands ekonomiska region och för att säkerställa och förbättra de logistiska alternativen för råvaru- och varutransport. Skogsindustrins nya produkter och utvecklingen av nya anläggningar för biobränsle i Södra Karelen leder till ökade transportbehov. Kanaltrafiken borde kunna utnyttjas effektivt för dessa ändamål samtidigt som transporter kan flyttas bort från landsvägar och järnvägar. Utskottet har tidigare i flera sammanhang betonat vikten av att förbättra landets insjötrafik som en ekonomisk och miljövänlig

trafikform. Saima kanal är en viktig del av trafiksystemet.

Det nya fördraget gör det möjligt att få tillstånd passagerartrafik på lång sikt på Saima kanal, både till Ryssland och till tredjeländer. Utskottet understryker att det med tanke på utvecklingen av turismen i Vuoksens vattendrag är positivt att fördraget gör det möjligt också för passagerarfartyg från tredjeländer att trafikera kanalen.

Fördraget lindrar osäkerheten både på den offentliga och privata sektorn kring utvecklingen av och investeringar i Saima kanal och öppnar för en långsiktig utveckling inom kanalens influensområde. Enligt utredning är förslaget särskilt viktigt för vår största insjöhamn, dvs. Mustola hamn. All trafik på Saima kanal går via hamnen.

Jämfört med det tidigare fördraget har framsteg nu gjorts då utnyttjandet av kanalen regleras i ett enda fördrag samtidigt som frågan om vilka kostnader som ska täckas med arrendet och hur underhålls- och kostnadsansvaret ska fördelats har förtydligats. Vid utfrågningen av sakkunniga dryftades möjligheten att på grundval av artikel 23 säga upp avtalet under avtalsperioden. Enligt utredning till utskottet är det fråga om en normal reglering i ett internationellrättsligt avtal som bägge parter har ansett vara viktigt. Artikel 23 om uppsägning ger också Finland möjlighet att vid behov ompröva sin förbindelse.

Utskottet betonar vikten av att transiterings- tillstånds- och förtullningspraxis och annan praxis som gäller förvaltningen och användningen av området också i fortsättningen är flexibla och effektiva. Utskottet påpekar också att de avgifter som tas ut hos dem som använder kanalen bör hållas på en skälig nivå.

Utskottets förslag till beslut

Riksdagen

godkänner fördraget i propositionen och

godkänner lagförslaget utan ändringar.

KoUB 20/2010 rd — RP 215/2010 rd

Helsingfors den 25 november 2010

I den avgörande behandlingen deltog

ordf. Martti Korhonen /vänst
vordf. Saara Karhu /sd
Leena Harkimo /saml
Kalle Jokinen /saml
Jyrki Kasvi /gröna
Risto Kuisma /sd
Lauri Kähkönen /sd

Pentti Oinonen /saf
Markku Pakkanen /cent
Lyly Rajala /saml
Tero Rönni /sd
Janne Seurujärvi /cent
Anne-Mari Virolainen /saml
ers. Reijo Paajanen /saml.

Sekreterare var

utskottsråd Kaj Laine.